

Downloaded via the EU tax law app / web

62019CJ0501

WYROK TRYBUNA?U (trzecia izba)

z dnia 21 stycznia 2021 r. (*1)

Odes?anie prejudycjalne – Podatki – Podatek od warto?ci dodanej (VAT) – Dyrektywa 2006/112/WE – Artyku? 2 ust. 1 lit. c), art. 24 ust. 1 i art. 25 lit. a) – Transakcje podlegaj?ce opodatkowaniu – Wynagrodzenie za publiczne udost?pnianie utworów muzycznych – Artyku? 28 – Organizacja zbiorowego zarz?dzania prawami autorskimi – Pobieranie tych wynagrodze? od u?ytkownika ko?cowego w jej imieniu i na rzecz podmiotów praw autorskich

W sprawie C?501/19

maj?cej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, z?o?ony przez Înalta Curte de Casa?ie ?i Justi?ie (najwy?szy s?d kasacyjny, Rumunia) postanowieniem z dnia 22 lutego 2019 r., które wp?yn??o do Trybuna?u w dniu 28 czerwca 2019 r., w post?powaniu:

UCMR – ADA Asocia?ia pentru Drepturi de Autor a Compozitorilor

przeciwko

Asocia?ia culturala „Suflet de Român”, reprezentowanej przez syndyka, Pro Management Insolv IPURL,

TRYBUNA? (trzecia izba),

w sk?adzie: A. Prechal (sprawozdawczyni), prezes izby, R. Silva de Lapuerta, wiceprezes Trybuna?u, pe?ni?ca obowi?zki s?dziego trzeciej izby, N. Wahl, F. Biltgen, i L.S. Rossi, s?dziowie,

rzecznik generalny: J. Richard de la Tour,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzgl?dniaj?c pisemny etap post?powania,

rozwa?ywszy uwagi, które przedstawili:

–

w imieniu UCMR – ADA Asocia?ia pentru Drepturi de Autor a Compozitorilor – A. Achim,

–

w imieniu rz?du rumu?skiego – pocz?tkowo C.-R. Can??r, R. Ha?ieganu i A. Rot?reanu, nast?pnie E. Gane, A. Rot?reanu i R. Ha?ieganu, w charakterze pe?nomocników,

–

w imieniu rz?du polskiego – B. Majczyna, w charakterze pe?nomocnika,

–

w imieniu Komisji Europejskiej – L. Lozano Palacios i A. Armenia, w charakterze pełnomocników,
po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 1 października 2020 r.,
wydaje następujący

Wyrok

1

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 24 ust. 1, art. 25 lit. a) i art. 28 dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. 2006, L 347, s. 1), zmienionej dyrektywą Rady 2010/88/UE z dnia 7 grudnia 2010 r. (Dz.U. 2010, L 326, s. 1) (zwanej dalej „dyrektywą VAT”).

2

Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy UCMR – ADA Asociația pentru Drepturi de Autor a Compozitorilor [UCMR – ADA stowarzyszeniem praw autorskich kompozytorów, zwanym dalej „UCMR-ADA”) a Asociația culturală „Suflet de Română” (stowarzyszeniem kulturalnym „Dusza rumuńska”, zwanym dalej „stowarzyszeniem”), obecnie w likwidacji, w przedmiocie opodatkowania podatkiem od wartości dodanej (VAT) wynagrodzeń należnych od stowarzyszenia na rzecz UCMR-ADA z tytułu publicznego udostępniania utworów muzycznych w ramach spektaklu zorganizowanego przez stowarzyszenie.

Ramy prawne

Prawo Unii

3

Artykuł 2 ust. 1 dyrektywy VAT przewiduje:

„Opodatkowaniu VAT podlegają następujące transakcje:

[...]

c)

odpłatne świadczenie usług na terytorium państwa członkowskiego przez podatnika działającego w takim charakterze;

[...]”.

4

Artykuł 24 ust. 1 tej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„»świadczenie usług« oznacza każdą transakcję, która nie stanowi dostawy towarów”.

5

Zgodnie z brzmieniem art. 25 wspomnianej dyrektywy:

„?wiadczenie us?ug mo?e obejmowa? mi?dzy innymi jedn? z nast?puj?cych czynno?ci:

a)

przeniesienie praw do warto?ci niematerialnych, bez wzgl?du na to, czy s? one przedmiotem dokumentu ustanawiaj?cego tytu? prawny, czy nie;

[...]”.

6

Artyku? 28 tej dyrektywy stanowi:

„W przypadku gdy podatnik, dzia?aj?c we w?asnym imieniu, ale na rzecz osoby trzeciej, bierze udzia? w ?wiadczeniu us?ug, przyjmuje si?, ?e podatnik ten sam otrzyma? i wy?wiadczy? te us?ugi”.

Prawo rumu?skie

Kodeks podatkowy

7

Artyku? 126, zatytu?owany „Transakcje podlegaj?ce opodatkowaniu”, legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal (ustawy nr 571/2003 ustanawiaj?cej kodeks podatkowy) z dnia 22 grudnia 2003 r. (M.Of., cz??? I, nr 927/23 grudnia 2003 r.), w brzmieniu maj?cym zastosowanie do sporu w post?powaniu g?ównym (zwanej dalej „kodeksem podatkowym”), stanowi:

„1. Do celów VAT transakcjami podlegaj?cymi opodatkowaniu w Rumunii s? te, które spe?niaj? ??cznie nast?puj?ce warunki:

a)

czynno?ci, które w ?wietle art. 128–130 stanowi? dostaw? towarów lub ?wiadczenie us?ug opodatkowane VAT, dokonywane odp?atnie, lub czynno?ci do nich podobne; [...]”.

8

Artyku? 129 kodeksu podatkowego, zatytu?owany „?wiadczenie us?ug”, przewiduje:

„1. ?wiadczenie us?ug oznacza ka?d? transakcj?, która nie stanowi dostawy towarów w rozumieniu art. 128.

2. W przypadku gdy podatnik, dzia?aj?c we w?asnym imieniu, ale na rzecz osoby trzeciej, bierze udzia? w ?wiadczeniu us?ug, przyjmuje si?, ?e podatnik ten sam otrzyma? i wy?wiadczy? te us?ugi.

3. ?wiadczenie us?ug obejmuje czynno?ci takie jak:

[...]

b)

przeniesienie praw do wartości niematerialnych, bez względu na to, czy są one przedmiotem dokumentu ustanawiającego tytuł prawny, czy nie, w szczególności: przeniesienie lub cesja praw autorskich, patentów, licencji, znaków towarowych i innych podobnych praw;

[...]

e)

usługi pośrednictwa świadczone przez osoby działające w imieniu i na rzecz innych osób, gdy biorą one udział w dostawie towarów lub świadczeniu usług.

[...]”.

Ustawa o prawie autorskim

9

Artykuł 13 legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe (ustawy nr 8/1996 o prawach autorskich i prawach pokrewnych) z dnia 14 marca 1996 r. (M.Of., cz.?? I, nr 60/26 marca 1996 r.), w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu gównym (zwanej dalej „ustawą o prawie autorskim”), ma następujące brzmienie:

„Korzystanie z utworu powoduje powstanie po stronie twórcy odrębnych i wyścznych praw majątkowych pozwalających mu na dopuszczenie lub zakazanie:

[...]

f)

bezpośredniego lub pośredniego publicznego udostępniania utworu za pomocą wszelkich środków, wścznie z udostępnieniem go publiczności, tak aby mogła ona uzyskać do niego dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie;

[...]”.

10

Tytuł III tej ustawy nosi nagówek „Zarządzanie prawem autorskim i prawami pokrewnymi i ich obrona”. Jego rozdział I, dotyczący „[z]arządzania majątkowymi prawami autorskimi i pokrewnymi”, zawiera trzy sekcje. Artykuły 123–1234 znajdują się w sekcji I, zatytułowanej „Przepisy ogólne”.

11

Zgodnie z brzmieniem art. 123 omawianej ustawy:

„1. Podmioty praw autorskich i praw pokrewnych mogą wykonywać prawa przyznane im na mocy niniejszej ustawy osobiście lub na podstawie pełnomocnictwa, za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania, na warunkach przewidzianych w niniejszej ustawie.

[...]

3. Podmioty praw autorskich lub praw pokrewnych nie mogą przeniesić praw majątkowych uznanych na mocy niniejszej ustawy na organizacje zbiorowego zarządzania”.

12

Artykuł 1231 tej ustawy stanowi:

„1. Zbiorowe zarządzanie jest obowiązkowe przy wykonywaniu następujących praw:

[...]

e)

prawa do publicznego udostępniania utworów muzycznych [...]

[...]

2. W zakresie kategorii praw, o których mowa w ust. 1, organizacje zbiorowego zarządzania reprezentują również podmioty praw, które nie udzieliły im pełnomocnictwa”.

13

Artykuł 125 ust. 2 ustawy o prawie autorskim zawarty w sekcji II, zatytułowanej „Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi”, stanowi:

„Organizacje [zbiorowego zarządzania] są tworzone bezpośrednio przez podmioty praw autorskich lub praw pokrewnych, osoby fizyczne lub prawne oraz działają w granicach udzielonego im pełnomocnictwa i na podstawie statutu przyjętego zgodnie z procedurą ustanowioną ustawą”.

14

Artykuł 1291 tej ustawy ma następujące brzmienie:

„W przypadku gdy zarządzanie zbiorowe jest obowiązkowe, jeżeli podmiot [praw autorskich] nie należy do żadnej organizacji, wówczas należy do organizacji sektora z największą liczbą członków. Niereprezentowane podmioty praw mogą dochodzić należnych im kwot w terminie trzech lat od daty powiadomienia. Po upływie tego terminu kwoty nierozdzielone lub niedochodzone zostaną wykorzystane zgodnie z uchwałą walnego zgromadzenia, z wyjątkiem kosztów zarządzania”.

15

Zawarta w tytule III rozdziale I tej ustawy sekcja III, zatytułowana „Funkcjonowanie organizacji zbiorowego zarządzania”, zawiera art. 130–135.

16

Artykuł 130 ust. 1 tej ustawy przewiduje:

„Organizacje zbiorowego zarządzania mają obowiązek:

a)

udzielania zezwoleń niewyłącznych użytkownikom, którzy zwrócili się z wnioskiem o ich

udzielenie przed rozpoczęciem jakiegokolwiek korzystania ze zbioru utworów chronionych, w zamian za wynagrodzenie, na podstawie licencji niewyłącznej, w formie pisemnej;

b)

opracowania dla ich obszarów działalności metodologii uwzględniających odpowiednie prawa majątkowe, które winny zostać uzgodnione z użytkownikami w celu uiszczenia opłat za wyżej wskazane prawa, w przypadku utworów, których sposób eksploatacji wyklucza udzielenie indywidualnego zezwolenia przez podmioty praw;

[...]

e)

pobierania kwot należnych od użytkowników i rozdzielania ich między podmioty praw [...];

[...]”.

17

Zgodnie z art. 1311 ust. 1 ustawy o prawie autorskim, który uzupełnia przepisy art. 130 ust. 1 lit. b):

„Metodologie są uzgadniane przez organizacje zbiorowego zarządzania i przedstawicieli [określonych stowarzyszeń i organizacji użytkowników], z poszanowaniem następujących podstawowych kryteriów:

a)

kategorii podmiotów praw, będących albo niebędących członkami, a także dziedzin, w jakich prowadzone są uzgodnienia;

[...]

d)

proporcji wykorzystania repertuaru zarządzanego przez organizację zbiorowego zarządzania;

[...]

f)

dochodów uzyskanych przez użytkowników w wyniku działalności polegającej na korzystaniu z repertuaru będącego przedmiotem uzgodnienia.

[...]”.

18

Artykuł 134 tej ustawy stanowi:

„1. Prowadzenie zbiorowego zarządzania przewidzianego w pełnomocnictwie w żaden sposób nie ogranicza praw majątkowych uprawnionych.

2. Zarządzanie zbiorowe prowadzone jest zgodnie z następującymi zasadami:

a)

decyzje dotyczące metod i zasad pobierania wynagrodzeń i innych kwot od użytkowników oraz podziału tych kwot pomiędzy podmioty praw, a także decyzje dotyczące innych ważniejszych aspektów zbiorowego zarządzania powinny być podejmowane przez członków w ramach walnego zgromadzenia zgodnie ze statutem;

b)

prowizja płacona przez podmioty praw, które są członkami organizacji zbiorowego zarządzania, na pokrycie jej kosztów operacyjnych [...] oraz prowizja płacona na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania, która jest jedynym podmiotem pobierającym opłaty [...], nie może w żaden sposób stanowić więcej niż 15% kwot pobieranych rocznie;

c)

w braku wyraźnej uchwały walnego zgromadzenia kwoty pobrane przez organizację zbiorowego zarządzania nie mogą być wykorzystywane do wspólnych celów innych niż pokrycie rzeczywistych kosztów związanych z pobieraniem należnych kwot i ich rozdzieleniem pomiędzy członków; walne zgromadzenie może postanowić, że maksymalnie 15% pobranych kwot może być wykorzystane do celów wspólnych, wyłącznie w granicach działalności;

d)

kwoty pobierane przez organizację zbiorowego zarządzania są rozdzielane indywidualnie pomiędzy podmioty praw proporcjonalnie do wykorzystania repertuaru każdego z nich nie później niż sześć miesięcy po dacie pobrania; podmioty praw mogą żądać zapłaty kwot pobranych nominalnie lub kwot, których rozdzielenie nie wymaga przedstawienia szczególnych dokumentów, w terminie 30 dni od daty pobrania;

e)

prowizja należna od podmiotów praw jest pobierana od kwot należnych każdemu z nich po obliczeniu indywidualnego rozdziału;

[...]

3. Wynagrodzenia uiszczane na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania nie są i nie mogą być zrównane z dochodami tych ostatnich.

4. Podczas działania w ramach pełnomocnictwa, zgodnie z niniejszą ustawą, na organizację zbiorowego zarządzania nie mogą być przeniesione lub zbyte prawa autorskie lub prawa pokrewne ani korzystanie z tych praw”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

19

UCMR-ADA jest organizacją zbiorowego zarządzania majątkowymi prawami autorskimi do utworów muzycznych, która została wyznaczona przez Oficiul Român pentru Drepturile de Autor (rumuński urząd ds. praw autorskich) jako jedyny podmiot do celów poboru w Rumunii wynagrodzeń z tytułu majątkowych praw autorskich w związku z publicznym udostępnianiem

utworów muzycznych podczas koncertów, spektakli lub wydarzeń artystycznych.

20

W dniu 16 listopada 2012 r. stowarzyszenie zorganizowało spektakl, podczas którego publicznie wykonano utwory muzyczne. W tym celu uzyskało ono od UCMR-ADA licencję niewyłączną w zamian za zapłatę wynagrodzenia za publiczne udostępnienie tych utworów.

21

Ponieważ stowarzyszenie wpłaciło jedynie częściowe wynagrodzenie określone przez UCMR-ADA, ta ostatnia zmuszona była wystąpić na drogę sądową. Choć zarówno sąd pierwszej instancji, jak i sąd apelacyjny orzekły, że określona kwota określonych wynagrodzeń jest należna od stowarzyszenia, ten drugi sąd uznał, że czynność poboru wynagrodzenia przez UCMR-ADA nie podlega opodatkowaniu VAT, i obniżyła kwotę należną od stowarzyszenia o kwotę tego podatku.

22

W skardze kasacyjnej wniesionej do Înalta Curte de Casa și Justiție (najwyższego sądu kasacyjnego, Rumunia) UCMR-ADA podnosi, że sąd apelacyjny naruszył kodeks podatkowy oraz zasadę neutralności VAT, ponieważ jego orzeczenie skutkuje tym, że to UCMR-ADA, a nie stowarzyszenie, ponosi ciężar VAT, podczas gdy nie jest ona końcowym użytkownikiem tych utworów.

23

Ponieważ sąd odsyłający ma wątpliwości co do wykładni dyrektywy VAT, zastanawia się on w pierwszej kolejności, czy czynność, poprzez którą podmioty praw autorskich do utworów muzycznych zezwalają na korzystanie z tych utworów przez organizatorów spektakli, może zostać uznana za „odpłatne świadczenie usług” w rozumieniu tej dyrektywy. W tym względzie, mimo że sąd odsyłający jest świadomy faktu, iż w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym chodzi o odmienne prawa majątkowe i kategorie podmiotów w stosunku do rozpatrywanych w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 18 stycznia 2017 r., SAWP (C-37/16, EU:C:2017:22), to zastanawia się on, czy rozumowanie przyjęte przez Trybunał w tym wyroku może znaleźć zastosowanie mutatis mutandis w niniejszej sprawie.

24

Jeżeli transakcja ta należy uznać za odpłatne świadczenie usług, sąd odsyłający zastanawia się w drugiej kolejności, powołując się na wyrok z dnia 14 lipca 2011 r., Henfling i in. (C-464/10, EU:C:2011:489), czy organizacja zbiorowego zarządzania, która pobiera wynagrodzenia od użytkowników, działa w charakterze podatnika w rozumieniu art. 28 dyrektywy VAT. Gdyby tak było, pragnie on poznać konsekwencje w zakresie obowiązku wystawiania faktur zawierających VAT zarówno na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania, jak i na rzecz podmiotów praw autorskich.

25

W tych okolicznościach Înalta Curte de Casa și Justiție (najwyższy sąd kasacyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1)

Czy podmioty praw do utworów muzycznych świadczą w rozumieniu art. 24 ust. 1 i art. 25 lit. a)

dyrektywy VAT us?ugi wobec organizatorów spektakli, od których organizacje zbiorowego zarz?dzania na podstawie zezwolenia o charakterze licencji niewy??cznej pobieraj? wynagrodzenie za publiczne udost?pnianie utworów muzycznych, we w?asnym imieniu, ale na rachunek tych podmiotów?

2)

W przypadku udzielenia na pierwsze pytanie odpowiedzi twierd?cej: gdy organizacje zbiorowego zarz?dzania pobieraj? od organizatorów spektakli wynagrodzenie za prawo do publicznego udost?pniania utworów muzycznych, to czy dzia?aj? one jako podatnik w rozumieniu art. 28 dyrektywy VAT i s? zobowi?zane do wystawiania faktur zawieraj?cych VAT na odpowiednich organizatorów spektakli i czy z kolei autorzy i inne podmioty praw autorskich do utworów muzycznych, gdy otrzymuj? wynagrodzenie, zobowi?zani s? do wystawienia faktur zawieraj?cych VAT na organizacje zbiorowego zarz?dzania?”.

Post?powanie przed Trybuna?em

26

Rozprawa, pierwotnie wyznaczona na dzie? 27 maja 2020 r., zosta?a odwo?ana ze wzgl?du na kryzys sanitarny, a pytania zadane do celów udzielenia odpowiedzi ustnie zosta?y przekszta?cone w pytania wymagaj?ce odpowiedzi pisemnej. Strony udzieli?y odpowiedzi na te pytania w wyznaczonych terminach.

W przedmiocie pyta? prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

27

Poprzez pytanie pierwsze s?d odsy?aj?cy d??y w istocie do ustalenia, czy art. 2 ust. 1 lit. c), art. 24 ust. 1 i art. 25 lit. a) dyrektywy VAT nale?y interpretowa? w ten sposób, ?e podmiot praw autorskich do utworów muzycznych ?wiadczy odp?atnie us?ugi na rzecz organizatora spektakli, u?ytkownika ko?cowego, je?eli ten ostatni otrzymuje licencj? niewy??czn?, która upowa?nia go do publicznego udost?pniania tych utworów w zamian za zap?at? wynagrodze? pobieranych przez wyznaczon? organizacj? zbiorowego zarz?dzania, która dzia?a we w?asnym imieniu, ale na rzecz tego podmiotu praw autorskich.

28

Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT opodatkowaniu VAT podlega odp?atne ?wiadczenie us?ug na terytorium pa?stwa cz?onkowskiego przez podatnika dzia?aj?cego w takim charakterze.

29

Zgodnie z art. 24 ust. 1 tej dyrektywy ka?d? transakcj?, która nie stanowi dostawy towarów, nale?y uwa?a? za ?wiadczenie us?ug. Artyku? 25 dyrektywy VAT wymienia przyk?adowo trzy ró?ne czynno?ci kwalifikuj?ce si? do „?wiadczenia us?ug”, w tym transakcj? wymienion? pod lit. a), polegaj?c? na przeniesieniu praw do warto?ci niematerialnych.

30

Przed ustaleniem, czy ?wiadczenie us?ug, takie jak rozpatrywane w post?powaniu g?ównym, mo?e polega? na przeniesieniu praw do warto?ci niematerialnych w rozumieniu tego przepisu,

należy ocenić, czy transakcja taka jest dokonywana odpłatnie. Jak bowiem wynika z pkt 28 niniejszego wyroku, zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT, aby takie świadczenie usług było objęte VAT, w każdym wypadku powinno być dokonywane odpłatnie (zob. podobnie wyrok z dnia 18 stycznia 2017 r., SAWP, C-37/16, EU:C:2017:22, pkt 24).

31

Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że świadczenie usług jest dokonywane odpłatnie w rozumieniu dyrektywy VAT i w związku z tym podlega opodatkowaniu tylko wtedy, gdy pomiędzy usługodawcą a usługobiorcą istnieje stosunek prawny, w ramach którego następuje wymiana świadczeń wzajemnych, a wynagrodzenie otrzymane przez usługodawcę stanowi faktyczne odzwierciedlenie wartości usługi świadczonych na rzecz usługobiorcy. Ma to miejsce, gdy istnieje bezpośredni związek pomiędzy świadczonymi usługami a otrzymanym świadczeniem wzajemnym w ten sposób, że zapłacone kwoty stanowią rzeczywiste wynagrodzenie za możliwość wyodrębnienia usług świadczonych w ramach stosunku prawnego, w ramach którego następuje wymiana świadczeń wzajemnych (zob. w szczególności wyroki: z dnia 18 stycznia 2017 r., SAWP, C-37/16, EU:C:2017:22, pkt 25, 26; a także z dnia 11 czerwca 2020 r., Vodafone Portugal, C-43/19, EU:C:2020:465, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).

32

Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez sąd odsyłający przepisy krajowe mające zastosowanie w postępowaniu gównym ustanawiają obowiązkowe zbiorowe zarządzanie w celu wykonywania prawa do publicznego udostępniania utworów muzycznych, w szczególności podczas spektakli. To zbiorowe zarządzanie oznacza w szczególności, że tylko jedna wyznaczona organizacja zbiorowego zarządzania ma obowiązek udzielenia użytkownikom, takim jak organizatorzy spektakli, którzy się o to zwrócą, niewyłącznej licencji na publiczne udostępnianie danego utworu. Pobierając wynagrodzenia należne podmiotom praw autorskich w zamian za to zezwolenie, organizacja ta działa we własnym imieniu, ale na rzecz tych podmiotów praw autorskich, bez względu na to, czy są one członkami tej organizacji, czy też nie.

33

Z informacji tych wynika, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu gównym podmiot praw autorskich świadczy odpłatnie usługi organizatorowi spektakli pomimo udziału organizacji zbiorowego zarządzania.

34

Po pierwsze bowiem, w takim przypadku istnieje stosunek prawny, w ramach którego następuje wymiana świadczeń wzajemnych, ponieważ zezwalając na publiczne udostępnianie utworu muzycznego, podmiot praw autorskich do tego utworu przyznaje użytkownikowi możliwość korzystania z tego utworu. Użytkownik ten wykonuje z kolei świadczenie na rzecz tego podmiotu, wywiązując się z ciążącego na nim obowiązku uiszczenia wynagrodzenia za korzystanie z utworu, którego domaga się od organizacji zbiorowego zarządzania. Ta ostatnia działa w takim przypadku na rzecz podmiotów praw autorskich.

35

Okoliczności, że korzystanie z utworu chronionego jest przyznawane na wyraźne żądanie użytkownika, który z kolei płaci należne wynagrodzenie, potwierdza w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu gównym nie tylko istnienie stosunku prawnego, w ramach którego dochodzi do wymiany świadczeń wzajemnych między usługodawcą-podmiotem praw a

beneficjentem-u?ytkownikiem, lecz jednocze?nie pozwala stwierdzi? bezpo?redni zwi?zek pomi?dzy ?wiadczon? us?ug? a faktycznie otrzymanym ?wiadzeniem wzajemnym.

36

Po drugie, nale?y stwierdzi?, ?e w sytuacji takiej jak rozpatrywana w post?powaniu g?ównym wynagrodzenie uiszczane przez u?ytkownika stanowi faktyczne ?wiadczenie wzajemne za us?ug? ?wiadczon? w ramach tego stosunku prawnego. W tym wzgl?dzie z informacji przedstawionych przez s?d odsy?aj?cy wynika, ?e kwota nale?na podmiotom praw autorskich od organizacji zbiorowego zarz?dzania, cho? ostatecznie ustalona w oparciu o metody ustanowione przez prawo krajowe, ma na celu wynagrodzenie wykonanej us?ugi.

37

Wniosku tego nie podwa?a okoliczno??, ?e wynagrodzenie to jest pobierane przez organizacj? zbiorowego zarz?dzania, poniewa? dzie?a ona na rzecz podmiotów praw autorskich, ani okoliczno??, ?e zbiorowe zarz?dzanie wynagrodzeniem wynika z obowi?zku ustawowego, jak podnosi rzecznik generalny w pkt 48 opinii, lub ?e organizacja zbiorowego zarz?dzania dzie?a zarówno na rzecz twórców wchodz?cych w sk?ad jej cz?onków, jak i na rzecz tych, którzy do niej nie nale??, poniewa? jej sposób zarz?dzania nie ró?ni si? w zale?no?ci od kategorii podmiotów praw autorskich.

38

Sytuacja taka jak rozpatrywana w post?powaniu g?ównym ró?ni si? zatem od sytuacji, w której zapad? wyrok z dnia 18 stycznia 2017 r., SAWP (C?37/16, EU:C:2017:22), pod dwoma wzgl?dami. Po pierwsze, istnieje stosunek prawny, w ramach którego nast?puje wymiana ?wiadcze? wzajemnych mi?dzy podmiotami praw autorskich a ko?cowym u?ytkownikiem utworu chronionego. Po drugie, istnieje bezpo?redni zwi?zek pomi?dzy ?wiadzeniem us?ugi a ?wiadzeniem wzajemnym, poniewa? wynagrodzenia nale?ne od u?ytkownika ko?cowego stanowi? rzeczywiste ?wiadczenie wzajemne za wyodr?bnion? us?ug? ?wiadczon? przez podmiot praw autorskich, podczas gdy Trybuna? orzek? w pkt 28–30 wspomnianego wyroku, ?e sporne wynagrodzenia, nale?ne od niektórych producentów i importerów na mocy prawa krajowego, które równie? okre?la?o ich kwot?, mia?y na celu sfinansowanie godziwej rekompensaty na rzecz podmiotów praw autorskich.

39

Skoro ustalono, ?e rozpatrywana w post?powaniu g?ównym czynno?? stanowi odp?atne ?wiadczenie us?ug w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT, nie ma potrzeby ustalania, czy wchodzi ona w zakres pojm?cia „przeniesienia praw do warto?ci niematerialnych” w rozumieniu art. 25 lit. a) tej dyrektywy, poniewa? wykaz us?ug, o których mowa w tym art. 25, ma charakter niewyczerpuj?cy.

40

Z ca?o?ci powy?szych rozwa?a? wynika, ?e art. 2 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT nale?y interpretowa? w ten sposób, ?e podmiot praw autorskich do utworów muzycznych ?wiadczy odp?atnie us?ugi na rzecz organizatora spektakli, u?ytkownika ko?cowego, je?eli jest on upowa?niony, na podstawie licencji niewy??cznej, do publicznego udost?pniania tych utworów w zamian za zap?at? wynagrodze? pobieranych przez wyznaczon? organizacj? zbiorowego zarz?dzania, która dzie?a we w?asnym imieniu, ale na rzecz tego podmiotu praw autorskich.

W przedmiocie pytania drugiego

41

Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający w istocie do ustalenia, czy art. 28 dyrektywy VAT należy interpretować w ten sposób, że organizacja zbiorowego zarządzania, która pobiera we własnym imieniu, ale na rzecz podmiotów praw autorskich do utworów muzycznych, wynagrodzenia należne im w zamian za zezwolenie na publiczne udostępnianie ich utworów chronionych, działa w charakterze „podatnika” w rozumieniu tego artykułu i w związku z tym uważa się, że otrzymała te usługi od tych podmiotów, zanim sama wywiadczyła je użytkownikowi końcowemu. Sąd odsyłający zastanawia się również, czy w takim przypadku, po pierwsze, organizacja zbiorowego zarządzania powinna wystawiać faktury we własnym imieniu na rzecz użytkownika końcowego, na których widnieją pobrane od niego wynagrodzenia, w tym VAT, a po drugie, czy podmioty praw autorskich są z kolei zobowiązane do wystawiania na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania faktur obejmujących VAT za usługi świadczone z tytułu otrzymanych wynagrodzeń.

42

W odniesieniu do pierwszej części tego pytania należy przypomnieć, że jeżeli podatnik działać we własnym imieniu, ale na rzecz osoby trzeciej, bierze udział w świadczeniu usług, to zgodnie z art. 28 dyrektywy VAT przyjmuje się, że sam otrzyma i wywiadczy te usługi.

43

Tym samym przepis ten tworzy fikcję prawną dwóch identycznych usług świadczonych kolejno po sobie. Zgodnie z tą fikcją przyjmuje się, że podmiot gospodarczy, który pośredniczy w świadczeniu usług i który jest agentem, w pierwszej kolejności otrzyma dane usługi od podmiotu, na rachunek którego działa, bądź czego zleciłodawcą, zanim w drugiej kolejności sam wywiadczy owe usługi na rzecz klienta (wyrok z dnia 4 maja 2017 r., Komisja/Luksemburg, C-274/15, EU:C:2017:333, pkt 86 i przytoczone tam orzecznictwo).

44

W niniejszej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, po pierwsze, że zbiorowe zarządzanie jest obowiązkowe w celu wykonywania prawa do publicznego udostępniania utworów muzycznych, w szczególności podczas spektakli. W takim przypadku wyznaczona organizacja zbiorowego zarządzania reprezentuje również podmioty praw, które nie udzieliły jej pełnomocnictwa, a zatem nie są jej członkami. Po drugie, wyjątkowe prawa majątkowe podmiotów praw autorskich, które umożliwiają im dopuszczenie lub zakazanie w szczególności publicznego udostępniania utworu, nie mogą być przedmiotem przeniesienia na organizację zbiorowego zarządzania. Po trzecie, na mocy właściwego prawa krajowego organizacja zbiorowego zarządzania ma obowiązek, po pierwsze, przyznawania licencji niewyjątkowych użytkownikom, którzy się o to zwrócą, a po drugie, opracowania metod uzgodnionych z użytkownikami w celu uiszczania odpowiednich wynagrodzeń w przypadku utworów, których sposób eksploatacji uniemożliwia udzielenie indywidualnego zezwolenia przez podmioty praw. Po czwarte, w przypadku gdy wynagrodzenia należne są podmiotom praw zgodnie z tymi metodami, zezwolenie udzielone użytkownikowi przez organizację zbiorowego zarządzania obejmuje kwoty, które ta ostatnia pobiera we własnym imieniu, ale na rzecz podmiotów praw autorskich.

45

Z wszystkich tych okoliczności, rozpatrywanych łącznie, wynika, że w sytuacji takiej jak w postępowaniu głównym organizacja zbiorowego zarządzania, udzielając licencji użytkownikom utworów chronionych i pobierając wynagrodzenia za to korzystanie we własnym imieniu, ale na rzecz podmiotów praw autorskich, bierze udział w świadczeniu usług wykonywanym przez ten podmiot na rzecz użytkownika, czyli organizatora przedstawień. W związku z tym należy uznać, że wspomniana organizacja najpierw otrzymała rzeczony usługi od owych podmiotów uprawnionych, a następnie sama je świadczyła użytkownikom końcowym.

46

W konsekwencji w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym organizacja zbiorowego zarządzania należy uznać za działającą jako agent w rozumieniu art. 28 dyrektywy VAT.

47

Okoliczności, że organizacja zbiorowego zarządzania reprezentuje również podmioty praw autorskich, które nie udzieliły jej pełnomocnictwa, nie przeczy temu wnioskowi, ponieważ ani świadczenie rozpatrywanych usług, ani sposób ich wykonywania nie różni się w stosunku do danej kategorii podmiotów praw.

48

Z informacji przedstawionych zarówno przez sąd odsyłający, jak i przez rząd rumuński wynika bowiem, że w systemie obowiązkowego zarządzania zbiorowego rozpatrywanego w postępowaniu głównym w prawie nie dokonuje żadnego rozróżnienia w zależności od posiadania bądź nieposiadania statusu członka organizacji zbiorowego zarządzania w zakresie udzielania licencji, pobierania wynagrodzeń, ich rozdziału i prowizji należnej organizacji zbiorowego zarządzania.

49

W odniesieniu do drugiej części tego pytania, dotyczącej skutków stosowania art. 28 dyrektywy VAT co do fakturowania, należy przypomnieć, że z uwagi na to, iż przepis ten wchodzi w skład tytułu IV tej dyrektywy, pod nagłówkiem „Transakcje podlegające opodatkowaniu”, usługi świadczone kolejno po sobie wchodzi w zakres stosowania VAT. Wynika z tego, że jeżeli świadczenie usług, w którym podmiot gospodarczy bierze udział, podlega opodatkowaniu VAT, stosunek prawny między tym podmiotem gospodarczym a podmiotem, na rachunek którego działa, również podlega opodatkowaniu VAT (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2019 r., Amrîţti Land Investment, C-707/18, EU:C:2019:1136, pkt 38).

50

Zatem jeżeli organizacja zbiorowego zarządzania, działająca w charakterze podatnika, dokonuje we własnym imieniu, ale na rzecz podmiotów praw autorskich, transakcji polegających na udzieleniu niewyłącznych licencji organizatorom spektakli w celu publicznego udostępniania utworów muzycznych za wynagrodzeniem, organizacja ta dokonuje transakcji wchodzących w zakres stosowania VAT w taki sam sposób, jak podmioty praw autorskich świadczą usługi podlegające opodatkowaniu, gdy pobierają wynagrodzenie od organizacji zbiorowego zarządzania.

51

W takiej sytuacji i w celu poszanowania zasady neutralności podatkowej organizacja zbiorowego zarządzania będzieca podatnikiem jest zobowiązana do wystawienia we własnym imieniu na rzecz użytkownika końcowego faktury wykazującej pobór należnych od niego wynagrodzeń,

powiększonej o VAT. Następnie, po otrzymaniu wynagrodzeń przekazanych przez tę organizację, podmioty praw autorskich są zobowiązane, jeżeli są podatnikami, do wystawienia na rzecz tej organizacji faktury wykazującej otrzymane wynagrodzenia oraz VAT, któremu podlegają.

52

Z powyższego wynika, że art. 28 dyrektywy VAT należy interpretować w ten sposób, że organizacja zbiorowego zarządzania, która pobiera we własnym imieniu, ale na rzecz podmiotów praw autorskich do utworów muzycznych, wynagrodzenia należy im w zamian za zezwolenie na publiczne udostępnianie ich utworów chronionych, działa w charakterze „podatnika” w rozumieniu tego artykułu i w związku z tym uważa się, że otrzymała te usługi od tych podmiotów, zanim sama wyświadczyła je użytkownikowi końcowemu. W takim przypadku organizacja ta jest zobowiązana do wystawienia we własnym imieniu na rzecz użytkownika końcowego faktur, na których wykazane są pobrane od niego wynagrodzenia, w tym VAT. Podmioty praw autorskich są z kolei zobowiązane do wystawienia na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania faktur obejmujących VAT za usługi świadczone z tytułu otrzymanych wynagrodzeń.

W przedmiocie kosztów

53

Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

1)

Artykuł 2 ust. 1 lit. c) dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, zmienionej dyrektywą Rady 2010/88/UE z dnia 7 grudnia 2010 r., należy interpretować w ten sposób, że podmiot praw autorskich do utworów muzycznych świadczy odpłatnie usługi na rzecz organizatora spektakli, użytkownika końcowego, jeżeli jest on upoważniony, na podstawie licencji niewyłącznej, do publicznego udostępniania tych utworów w zamian za zapłatę wynagrodzeń pobieranych przez wyznaczoną organizację zbiorowego zarządzania, która działa we własnym imieniu, ale na rzecz tego podmiotu praw autorskich.

2)

Artykuł 28 dyrektywy 2006/112, zmienionej dyrektywą 2010/88, należy interpretować w ten sposób, że organizacja zbiorowego zarządzania, która pobiera we własnym imieniu, ale na rzecz podmiotów praw autorskich do utworów muzycznych, wynagrodzenia należy im w zamian za zezwolenie na publiczne udostępnianie ich utworów chronionych, działa w charakterze „podatnika” w rozumieniu tego artykułu i w związku z tym uważa się, że otrzymała te usługi od tych podmiotów, zanim sama wyświadczyła je użytkownikowi końcowemu. W takim przypadku organizacja ta jest zobowiązana do wystawienia we własnym imieniu na rzecz użytkownika końcowego faktur, na których wykazane są pobrane od niego wynagrodzenia, w tym podatek od wartości dodanej (VAT). Podmioty praw autorskich są z kolei zobowiązane do wystawienia na

rzecz organizacji zbiorowego zarządzania faktur obejmujących VAT za usług świadczoną z tytułu otrzymanych wynagrodzeń.

Podpisy

(*1) Język postępowania: rumuński.